

Tisza-palota?

Közös lónak túrós a háta!

dr. Rigó Mihály

ny. mérnök

Szeged egyik legforgalmasabb pontján – a Belvárosi-híd szegedi hídfőjében, a Híd utca sarkán, a Tisza-parti palotasor egyikeként, áll egy rom. Naponta ezrek elmennek mellette. Naponta ezrek lelkét nyomhatja, nyomaszthatja. Egy építészeti koldus ez, mely mellett illik lesütött szemmel elmenni. Mintha ez lenne a világ legtermészetesebb dolga.

Ez a szomorú sorsú, 1882-es építésű, eklektikus palota, a Tóth Péter-féle ház:

<http://www.panoramio.com/photo/56493514>

Ki volt Nagy Péter?

„Tóth Péter, mint nagykereskedő (fűszer-RM) a város becsület polgára volt. Még egy nagy háza van a Széchenyi téri déli sarkán. Ő fizette a legtöbb adót, sok éven keresztül előkelő helyen állt a virilés listákon. Szerette Szegedet, bár nem a város szülőtte volt. Alapító tagja az iparkamarának, és a bankok alapító részvényeseként szerepelt.

Anna nevű leányát Aigner Károly későbbi főispán vette nőül. Ebben a házban volt dr. Kószó István parlamenti képviselő közjegyzői irodája. És itt élt 1994-ig haláláig dr. Habermann Gusztáv neves ügyvéd és történész.”

http://www.delmagyar.hu/olvasoi_levelek/a_szegedi_toth_peter-haz/2055193/

Mi volt?

„Tóthék 1881 decemberében a várostól megvásárolták, a Rudolf (ma Roosevelt tér – RM) térre néző Aradi (ma Victor H. u. – RM) és Híd utca határolta telket. A terveket Tóth Péter fűszerkereskedő és felesége Rohrbach Lujza 1882. augusztus 2-án nyújtotta be, és 28-án kikötésekkel ugyan, de megkapták az engedélyt. Az utcai járdán két lépcsőnél több nem lehetett, ragaszkodtak az udvar szélességének betartásához. Meghatározták a homlokzati magasságot, a párkány kiszögellések méretét, tekintettel a körülötte épülő házakra, és ezért újabb homlokzati tervet kértek. A tervek sajnos nem maradtak ránk. Bálint Sándor úgy tudta, a Jiraszek és Krausz cég munkája, ... Bár a lakhatási engedély csak 1884 februárjából való, a ház első üzlete már 1883. május közepén megnyílt, Bene J. E. úri divatüzlete, októberben az üvegszekrényeket, a bolti állványokat és áruasztalokat árverezték, mert a cég csődbe jutott.”

„Júniusban Alacs György 22 éve meglévő cukrászdáját ide helyezte át az Egressy-házból. 1884 márciusában Strausz C. női kalapüzlete már itt volt, áprilisban Auslander Lipót kalap- és szücsáru-üzletet nyitott a cukrászda mellett. 1889-ben Krikkay az Alacs cukrászda termeinek forgalmáról írta, hogy „nyüzsög benne a közönség”. Az 1940-es évektől lakott itt dr. Habermann Gusztáv, akinek „Személyi adattár a szegedi polgár-családok történetéhez” című műve a szegedi házak történetének nélkülözhetetlen forrása. 1996-ban Victor Hugó utcai bejárattal a Csongrád megyei Idegenforgalmi Hivatal és a Csongrád megyei Testnevelési és Sporthivatal foglal helyet.”

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/megyek_oroksege/Csongrad_megye/pages/CSMEE/Magyar/html/Szeged12.html

A pusztulásba vivő tulajdonviszonyok

„A rendszerváltozás után az épületet több szervezet is a saját tulajdonának tekintette az épületet. Az létesítmény többségi tulajdonosa a magyar állam volt, de jelentős kisebbségi tulajdoni hányaddal rendelkezett a római katolikus egyház. Ugyanakkor Szeged város, illetve Csongrád megye önkormányzatai is tulajdonosnak tekintették magukat és tulajdonosi joguknak peres úton kíséreltek meg érvényt szerezni. A rendezetlen tulajdoni viszonyok miatt egyik szervezet sem mert komolyabb felújítási munkákba fogni az épületben, így az évről évre rosszabb műszaki állapotba került. A 2000-es években a palota három lakását lakták, a földszinti üzletek azonban jobbára hasznosítás nélkül kallódtak: időszakosan Tourinform iroda és egy EU-s tájékoztatósi pont működött bennük.”

https://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%B3th_P%C3%A9ter-h%C3%A1z

2009-ben írta a DM:

„A ház minden további zugáról vitáznak valaki. A pincéről és a padlásról azt tudni lehet, hogy a plébániát illetné, de nem veszik át a várostól, mert borzasztóan leromlott állapotban van, előbb rendeltetésszerű állapotba szeretnék hozatni – tájékoztatott Kondé Lajos plébános.”

„A földszinti üres állami tulajdonú helyiségeken korábban városi és megyei hivatalok osztoztak, ennek ellenére ők egy tollvonással nem kaphatják meg. A Csongrád Megyei Bíróságon kellett pert indítaniuk a tulajdonvita tisztázására – tájékoztatott Zicherman Zsolt, a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. szóvivője. Amíg a tulajdoni hányadukat át nem veszik az államtól, addig marad a korábbi felállás: a nagyobb rész, 53 százalék az állami, 47 százalék a plébánia tulajdona.

A tulajdoni viták miatt marad az összesen kétezer négyzetméteres belvárosi szegyenfolt áldatlan állapota is. Senki nem gondoskodik róla, ameddig nem mondhatja végérvényesen a sajátjának. A szegedi önkormányzat a saját részét korábban már félretette a homlokzat felújítására, de a renoválással kivárnak, a belvárosi plébánia szintén nem áldoz a közös lóra.”

http://www.delmagyar.hu/szeged_hirek/magaban_omladozik_a_toth_peter_palota/2131067/

Mivé lett?

Tetőzetét kikezdte a vihar, a víz ott folyik be, ahol akar. Pár kép alapján nem nehéz elképzelni, hogy miként küzd magányában az enyészettel a város közepén álló „palota”. Ez a szegedi belváros közepem egy percnnyire városunk főterétől! Putrivá lett palota!

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:T%C3%B3th_P%C3%A9ter-h%C3%A1z

Beázás fölülről, szétázás oldalról és alulról, a gyorsuló tönkremenetel elősegítője. A széteső esőcsatornák miatt a homlokzat nagy része mállik, bomlik, a vakolat hiánya már majdnem nagyobb felületű, mint a vakolté, az ablakok egy részét üveg helyett rozsdás vaslemezek borítják. A korabeli díszek előbb utóbb a járdán sétálók fejére fog potyogni. **Meddig kell még a végstádiumú háznak mállania, hogy végre történjen már valami? Ugye, nem csak azok látják ezt a pazarlást, elhanyagolást, akik nem tehetnek semmit?**

A Délmagyarország újságírója Dombai Tünde kétszer, majd Bányi Zoltán író, újságíró egyszer futott neki a megmentésnek, de máig eredménytelenül.

A szomorú épület kívülről is szörnyű látvány, még jó, hogy nem láthatjuk a belsejét! A DM 2008-ban írta:

„Tizennyolc éve várja sorsa rendezését a belváros kapujának számító Tóth Péter-palota. Kísértetháznak tűnik, mert kártékony galambhadakat látni a tornyában. Bejártuk a fantomépületet ... A padlástérben ... mintha egy rémfilmbe csöppentünk volna.”

„Szerencsésnek mondjuk az olvasót, ha valami mocskos-büdös helyen járunk, mert arról „csak” szöveggel és képpel tudósíthatunk. Nem mellékelhetünk szagot, port, hangokat. Így történt ez akkor, amikor a belváros kapuját, a Roosevelttér és a Híd utca sarkán szürkellő bérpalotát bejártuk.”

„A műemlék fantompalotának a belváros szívében gyászos a külseje is, belépve mégis elhúttunk szörnyű elhanyagoltsága láttán. A valamikor elegáns lépcsősor közvetlenül az emeletre ível, a fönti gangról látni le az udvarra és a szuterénba. Talán lakások vagy raktárak bújhattak meg korábban a rothadó ajtók mögött. Szutyok, szemét, szétázott bútorok. A gang végén a vécéket förtelmes galambguanó lepi.”

„A sarokszobából gyönyörű a kilátás, viszont az erkély életveszélyes. Galambok verdesnek fölötte, lesodorva fekáliát és málló stukkódarabokat. A mives kovácsoltvas korlátot a szentlélek tartja.”

„Szűk, sötét, bűzös csigalépcsőn mászunk a padlásra. A rozsdás vasajtóban kattann a zár. Pár lépés, és meghűl ereinkben a vér. Itt annak is kifejlődik a betegségfóbiája, akinek sose volt! Puhán süppedünk az évtizedes galambguanóba. Jobban járunk, ha

nem nézünk a lábunk alá. Pedig az ipartörténet muzeális csodája a tetőszerkezet – ép fagerendák bordázzák a padlást, a kémények és levegőztető csatornák kiállták az idő viharait. Micsoda fantasztikus műteremlakást lehetne itt berendezni, a város tetején! Nincs idő töprengeni, mert iszonyú szárnycsattogással zúgnak szembe a padlástér urai – galambok tucatjai. Felverik a bűdös szennyet, teleszalad szemünk-szánk „galambmaradékokkal”. Hullik a toll, a guanó és ki tudja, mi minden mocsok.”

„Nem adjuk fel – cél a saroktorony. Kívülről két emeletnek látszik a patinás orom, belül azonban egybenyílik a két szint. Lélegzet-visszafojtva pillantunk fel. Csodálatos a faszerkezet, haranglábra emlékeztet ez az ácsremek. Hunyorgunk, mert a madarak csapkodva keringenek odafönt. Lent hiába tartják csukva az ablakot, ha a magasban kitört egy üveg, és azon jutnak be garázdálkodni a levegő patkányai. Dermesztő a látvány, még a köddé sűrűsödő poron, piszkon át is. A keresztgerendán méteres guanóhegy tornyosul. Arrébb foszló galambtetem lóg a fejünk fölött. Vékony szálon – lehet, hogy pókháló – himbálja a szutykos huzat. Menekülünk a fertőből. Lefelé döbbszent csendben lépkedünk. Nem érünk ruhához, cipőhöz, pedig mindenünk viszket. Csak az utcán térünk magunkhoz a döbbenetből: ki gondolná, hogy ilyen szennyes szégyenfoltot rejt a belvárosi kísértettorony.”

http://www.delmagyar.hu/szeged_hirek/csak_a_madar_jar_a_roosevelt_teri_kisertett_oronyban/2053936/

Utoljára egy 2012-es írást találtam, azóta néma a csönd!

„Szeged, a palotás város. Gyakorta emlegetik így a Dél-alföld központját, hiszen az 1879-ben pusztító nagy árvízvet követően csodálatos épületeket emeltek Szeged központjában.”

„Nem csoda, hogy ilyen körülmények között senki nem kockáztatja a pénzét, már pedig a Tóth Péter palota felújítása nem filléres beruházás lenne. Ugyanis a csúf homlokzat felújítása csak egy lépése a teljes rekonstrukciónak, a ház szinte minden szegletét – köztük a díszes tetőzetet, a födémeket, a teljes épületgépészeti részt – újjá kellene varázsolni, ami száz- és százmilliókat emésztene fel. Könnyíthetné a beruházást, ha a tulajdonos pályázati pénzekhez jutna, és ilyen pénzek léteznek is. No de amíg azt sem tudni, ki a gazda, ugyan ki írja meg ezt a pályázatot? Hogy mit gondolna minderről egykor élt Tóth Péter és felesége, aki a semmiből alig két év alatt varázsolta palotát 130 évvel ezelőtt? Ki tudja? Egy biztos: az egykoron oly szép épületdíszek alatt ma már ők is olyan félelemmel suhannának el („Ugye nem esik semmi a fejünkre?”), mint a palotaromot szánalommal figyelő, XXI. században élő szegediek.”

<http://24.hu/belfold/2012/01/11/ki-menti-meg-toth-peter-hazat1/>

A „ki menti meg Tóth Péter házat,” című költői kérdés lett csupán. Senki!

A mállás folyamata megy előre, de mintha már a helyi sajtó is belefáradt volna! Az eddigi felvetéseikre sem érkezett értelmes válasz. Csak nem ítélték halárra a palotasor egyik elemét?

Minek a szimbóluma?

A létesítmények elhanyagolásának, a felelőtlenségnek, a büntetés nélküli károkozásnak, a műemlék fogalmának lejáratásának, a gazdátlanságnak, az értelmetlen jogi hajcihőknek, a közösségi érdek semmibe vételének, a társadalmi vélemény figyelmen kívül hagyásának, a szellemi környezetszennyezésnek, legszebb városi értékeink leértékelésének. Mindez a talmi fényekkel túlzóan, értelmetlenül elárasztott karácsonyi belvárosban!

A Város tehetetlensége vagy a jogszabály hiány?

A gondolat egy DM-hozzászólótól ered:

„Londonban az ilyen belvárosi házak nem maradhatnak omladozó állapotban, rontja az utcaképet. Két felszólítást követően megy a város, városi pénzen megcsinálják a graffiti eltávolítást, tatarozást, stb. és kifizetik a tulajdonosokkal. Ha nem fizetnek, elárverezik a házat. Akinek nincs pénze fenntartani, annak ilyen nem "jár", mert rossz gazda.”

http://www.delmagyar.hu/szeged_hirek/magaban_omladozik_a_toth_peter_palota/2131067/

A fejlett világban ezt is kitalálták, pedig állítólag ott is „szent” a tulajdon. Mintha még az ingatlan spekulánsokat is meg bírnák regulázni! Borzalom a régi Hungária mai helyzete is! Kenne mit tenni és nem ölbe tett kézzel kimagyarázni a pusztulást!

Mire figyelmeztet?

A Déli-híd kényszeres fejlesztése miatt a hídépítés többszörösébe fog kerülni annak, ami elegendő, szükséges lenne. Az ott majd értelmetlenül felhasznált pénznek ezer jobb helye lenne Szegeden.

Egyszerre vagyunk tehát pazarlók és nagyon szegények!

Nagy örömmel tölt el a gyálai Holt-Tisza kitakarítása a Kormány biztosította pénzből. Pénzt kérő „rozsdás” terület fekszik a Nagyállomás és a Tisza között is, az egykori teherpályaudvar területén. A MÁV területet kellene megvennie, megszereznie a Városnak, és ott kialakítani egy városi erdőt. Úgyis nagyon kevés a fa Szegeden, és a városnak nincs földje ezen a helyzeten változtatni. Nevezhetnénk ezt a szegedi Városligetnek is, hiszen a terület rendkívül értékes. Lévén a Tisza partján és a Dómtól 10 percnyire. Valódi kirándulóhely lehetne. Amilyen szerencsétlenek vagyunk, beépül plázával vagy üzemmel! Sajnos szó sincs semmi ilyesmi ügyekezetről!

A Déli-híd a Város és a MÁV új közösködése lesz. A Tóth-palota mutatja, mire vezet az ilyesmi! Ha van bizonyíték arra, hogy ez nem járható út, miért kezdünk egy újat?

Ha a Város ennyire képtelen fenntartani az objektumait, akkor van-e valóban szükség a valóban nagy fenntartási költségigényű Szeged-makói tram-trainra? Miért nem gondoljuk végig a folyamatokat?

Egy létesítmény sorsának csak egy nagyon rövid és talán legolcsóbb szakasza a megépítése. Sokkal többbe kerül a fenntartása, az üzemeltetése! **Miért pazarolunk pénzt a város leendő pénztemetőinek megépítésére?**

Mi lehetne?

Az épület az Oskola utcának is része. Kellene már egy kis döntéshozói bátorság az Oskola utca rendbetételéhez!

Az Oskola utca a Dóm, a szabadtéri játékok főutcája, a város legújabb sétáló utcája lehetne. Az Oskola utcát együtt lenne jó kezelni a Tóth Péter-féle épülettel, mert egy egységet képeznek.

Ehhez nem kell milliókat szerezve faltól falig kikövezni az utcát, lehetőleg azonnal kivágva minden fát. Csak az kellene, hogy eltűnjön a városrészből az oda nem illő átmenő forgalom, mely a Belvárosi-híd és a Dugonics tér között haladva használtautó lerakattá silányítja naponta kétszer a Somogyi, az Oskola és a Kelemen utcát.

Az átmenő forgalom kizárása érdekében két ponton kellene beavatkozni. Meg kellene akadályozni az Oskola utcából a jobbra fordulást a Belvárosi-hídra, és ki kellene zárni a balra fordulási lehetőséget a Híd utcából a Deák Ferenc utcára a Victor H. utca felé. **Csak ezt a két kaput kellene becsukni, minél előbb!** A burkolatokhoz, a közművekhez pedig csak akkor nyúlni, ha már minden egyebet megoldott a város, és ne tud már mit kezdeni a sok pénzével.

Fákat, fasorokat viszont lehetne ültetni!

Az előbbi kis módosításon kívül minden egyéb maradhatna a jelenlegi forgalmi rendből. Autóvak csak azok jönnének ide be, akik itt laknak, vagy ide hoznak árut! Hatalmas terheléscsökkenés lenne, az itteniek életminősége lényegesen javulna. Primitív dolog ezzel a Déli-hídra várni, mutogatni, de ez csak kifogáskeresés, a megoldás, a döntés elodázása!

Visszatérve a Tóth-féle házra, itt is kettős a feladat!

A helyi építészeknek meg kellene vizsgálni azt, hogy miféle belső terek lennének kiképezhetők, ha tévedésből mégis helyreállítaná a Város. Be kellene mutatni néhány felújítási változatot.

Másodikként azt lehetne eldönteni, hogy milyen új feladatot vihetnénk oda. Mire használnánk a felújított házat. Természetesen e kettőnek összhangban kellene kenni.

Mi jöhet szóba? Néhány lehetőséget felsorolok ugyan, de a szegediek nálam ötletesebbek!

Lehetne itt

- a családok háza, ahol a ma rendkívül bizonytalan lábakon álló családok ötleteket, segítséget, támogatást kaphatnának saját maguk megmentésére,
- a Tisza szerepének, a folyó-város kapcsolat legalább 50 évre szóló jövőképét bemutató kiállítás, ha van egyáltalán ilyen, elvégre Szegeden mégis a Tisza a legfontosabb,
- a Móra Ferenc Múzeum raktáraiban elfekvő – a közönség által nem vagy ritkán látott - hatalmas értékek galériája,
- a szegedi egyetemisták, középiskolások háza,
- a szegedi társadalom egyfajta fóruma, talán egy belvárosi Agora,
- **a szegedi irodalmi múzeum**, melyet legelőször Péter László professzor úr javasolt **1954 nyarán!** Ez sem tegnap volt! A fővárosi Petőfi Irodalmi Múzeumhoz hasonló – ugyanakkor a mai lehetőségekkel élő - intézmény lehetne, ahol a napi események legalább olyan fontosak lennének, mint a múzeumi jelleg. Természetesen az irodalmi múzeum több helyen is elképzelhető a városban.
- Magába foglalhatna egy igazi – egy hagyományos értelemben vett irodalmi - kávéházat is, ahol a különféle művészetekkel foglalkozó szegedi alkotók találkozhatnak egymással is!
- Fel lehetne építeni ebben a házban a Móra Múzeum egykori **Fehér-tavi élővilág kiállítását.**
- **Beköltözhetne ide a Szegedi Tudományegyetem egyik tanszéke, intézete is, ha szükségük lenne egy különleges helyen álló patinás épületre.**

Az építészek felújítási javaslatainak, az épület lehetőségeinek bemutatása után hasznosítási ötletpályázattal kellene a szegedi társadalmat megkeresni!

A Tisza-palota nevet javasolni szeretném, a Tóth-palota előbbieket szerinti átvarázslása után.

Itt lenne már az alkalom is arra, hogy az előtte lévő tér neve sem Rudolf, sem Rooseveltné legyen!

Rudolf a 400 évig magyar vért szívó, többször trónfosztott Habsburg család tagja volt, Rooseveltné pedig a jaltai konferencia lovagja, aki a keleti kényszerpályára taszította az országot. Átpasszolta Sztálinnak Magyarországot! Már a fővárosiak is lecserélték az ilyen nevű területet Széchenyi térre!

Egyiküknek sincs semmi köze Szegedhez! Kaphassa végre vissza a tér a tisztességes, eredeti nevét, és legyen ismét **Hal tér**, mely mindenki által büszkén vállalható, ha van valami, akkor ez nem megosztó, melyen a híres szegedi halászok és a szegedi halászat emlékeit is be lehetne mutatni.

Elvárható lenne az is, hogy az egymás ellen fenekedő mai háztulajdonosok erejüket ne az egymás kisemmizésére fordítsák, hanem forduljanak rá a megújulás elősegítésére! A ház mai formája igazolja, hogy méltatlanok a tulajdonosi szerepre, adják át a házat a szegedi társadalomnak! Nemes tett lenne!

Szeged, 2017. január 18.